gemeente **Roermond**

VOORSTEL AAN DE RAAD VAN DE GEMEENTE ROERMOND

Onderwerp: **Hervormingsagenda jeugd**
Zaaknummer: **105555-2024**
Datum: **15 oktober 2024**

Inleiding

In juni 2023 is landelijk de Hervormingsagenda Jeugd (hierna: Hervormingsagenda) vastgesteld. De Hervormingsagenda bevat een omvangrijk pakket afspraken met als doel de jeugdzorg te verbeteren en financieel gezond te maken. Dit vraagt inzet van en samenwerking tussen alle betrokken partijen uit de zogeheten vijfhoek[1]. Gemeenten en het Rijk gaan structureel investeren in de landelijke kwaliteit en effectiviteit van jeugdhulp. Daarnaast wordt de Jeugdwet aangepast, waardoor duidelijker wordt waarvoor kinderen en ouders hulp kunnen krijgen.

Tijdens de Algemene Leden Vergadering van de VNG in 2023 hebben gemeenten ingestemd met de Hervormingsagenda. Het betreft een ingrijpende vernieuwing van de jeugdzorg die plaats vindt van lokaal tot regionaal en landelijk niveau. In het voorjaar van 2024 is duidelijk geworden dat de reikwijdte van de Jeugdwet verder ingeperkt wordt, waardoor alleen bij ernstige zorgbehoeften jeugdhulp behoeft te worden geboden. Hulpverlening wordt meer gericht op de oorzaken van zorgbehoeften, zoals ouderproblematiek of bestaanszekerheid (inkomen en wonen). Er wordt gestreefd naar betere samenwerking tussen jeugdhulp, volwassenenzorg, bestaanszekerheid en onderwijs, met lokale inbreng van gemeenten. De verantwoordelijkheid voor specialistische zorg verschuift naar regionale niveaus, zoals jeugdhulpregio's.

Voorstel

Aan de gemeenteraad wordt voorgesteld:

1. Het plan 'Investeer in jeugd 2024-2028 Roermond (bijlage 1) vast te stellen;
2. De begroting te wijzigen conform de toelichting op de middelen;
3. Een deel van de Bestemmingsreserve "(boven) regionale taken hervormingsagenda jeugd en taken Rijk" (claimnummer 50701) ad € 3.325.162 vrij te laten vallen en daarvoor een nieuwe bestemmingsreserve "Armoede en schulden" ad € 3.325.162 in te stellen binnen het reservecluster sociaal domein met een looptijd t/m 2028.

[1] Zorgaanbieders, zorgprofessionals, cliëntenorganisaties, gemeenten en Rijk.

Argumenten

1.1 Een verschuiving van inzet op (boven)regionale taken naar lokale taken is noodzakelijk
In de Hervormingsagenda is afgesproken dat de Jeugdwet wordt aangepast en dat daarin onder meer de verplichting voor gemeenten wordt opgenomen om te zorgen voor een toereikend aanbod basisvoorzieningen en dat de toegang tot maatwerk ingeperkt wordt. Bij vaststelling van de Hervormingsagenda was het idee van het Rijk om een handreiking op te leveren op basis waarvan gemeenten zelf de afbakening van de Jeugdwet konden inrichten. In april 2024 heeft de VNG aangegeven dat deze handreiking niet toereikend is en zij een normatief kader wensen. Aan dit kader wordt momenteel nog gewerkt. Duidelijk is al dat de aanpassingen t.a.v. de reikwijdte betekenen dat alle lichte jeugdhulp beschikkingsvrij toegankelijk moet worden. Geïndiceerde zorgvormen (maatwerk) worden nader bepaald en ingeperkt. Deze aanpassing vraagt om een essentiële omslag in denken en handelen en om aanvullende acties voor de komende jaren op lokaal niveau. Met name om (normaliserende) collectieve (informele) voorzieningen in te richten die een antwoord bieden op de hulpvragen van jeugdigen en gezinnen.
De lokale uitvoering van de Hervormingsagenda jeugd krijgt vorm langs vier onderdelen:

1. Nog te ontwikkelen Regionaal plan Jeugd;
2. Plan Investeer in Jeugd 2024-2028 Roermond;
3. Beleidsplan armoede & schulden Roermond 2025-2028 'Bestaanszekerheid als kompas'.
4. Kiezen voor Kansen

Voorliggend voorstel heeft betrekking op onderdeel 2. M.b.t. onderdeel 3 ligt gelijktijdig een separaat voorstel aan uw raad voor.

Ad 1 Regionaal plan jeugd
Een regionaal uitvoeringsplan Midden Limburg Oost is momenteel in voorbereiding. Het regionaal plan wordt, wanneer gereed, separaat voorgelegd.

Ad 2 plan 'Investeer in jeugd'2024-2028 Roermond
Sinds de transitie in 2015 is het aantal jeugdigen dat hulp vraagt significant toegenomen, ook in Roermond. Enerzijds krijgt de gemeente via de algemene uitkering hier middelen voor, anderzijds legt zij zelf op een (eventueel) tekort bij vanuit het raadskader Sociaal Domein. Om dit te doorbreken zijn in de Hervormingsagenda meerdere inhoudelijke en randvoorwaardelijke maatregelen gesteld.
Het plan 'Investeer in Jeugd 2024-2028 Roermond' draagt bij aan de twee hoofddoelen van de Hervormingsagenda door tijdelijke intensiveringen aan te brengen. De maatregelen in het plan zijn zowel bedoeld voor (boven)regionale inzet als lokale inzet.
Het lokale deel kent voornamelijk voortzetting van aanpakken of onderdelen uit Kiezen voor Kansen die bijdragen aan de inhoudelijke en financiële doelen van de Hervormingsagenda die een brede en domeinoverstijgende transformatie van het sociaal domein en jeugdhulpketen in zich draagt: investeringen aan de voorkant voorkomen uitgaven aan de achterkant van de keten.

Het plan 'Investeer in jeugd' omvat tijdelijk extra inzet op de volgende lokale onderdelen, te weten:

1. Kansrijke Start;
2. Gezonde voeding als onderdeel van de rijke schooldag;
3. Tijdelijke knelpunten bij lokaal team;
4. Normaliserende (gezinsgerichte) bijeenkomsten.

Voorgesteld wordt om de hiertoe benodigde middelen op te nemen in het intensiveringsprogramma Kiezen voor Kansen Roermond dat een looptijd heeft t/m 2028.

Kortheidshalve wordt voor de inhoudelijke toelichting verwezen naar bijlage 1.

Ad 3 Beleidsplan armoede & schulden 'Bestaanszekerheid als kompas'
Eén van de belangrijke doelstellingen van de Hervormingsagenda is domeinoverstijgend de bestaanszekerheid te verhogen, waardoor de instroom in de jeugdhulp ingeperkt kan worden.
In een separaat voorstel wordt gelijktijdig met dit voorstel het meerjarig beleidsplan armoede & schulden aan uw raad voorgelegd. De maatregelen in dit beleidsplan leveren een belangrijke bijdrage aan genoemd doel van de Hervormingsagenda.

Ad 4 Kiezen voor kansen
Vanuit het programma Kiezen voor Kansen dat op 6 juli 2023 door de raad is vastgesteld wordt gewerkt aan gezondheid, bestaanszekerheid en kansengelijkheid. De lokale acties uit de Hervormingsagenda die destijds in beeld waren zijn opgenomen in Kiezen voor Kansen.

1.2 De afzonderlijke onderdelen van het plan leveren een bijdrage aan de doelstellingen van de Hervormingsagenda jeugd.

Gemeenten ontvangen tijdelijke investeringsmiddelen in twee tranches over de jaren 2022/2023 en 2024/2025. Deze zijn bestemd om te werken aan de doelen uit de Hervormingsagenda en om de tekorten jeugd op te vangen.
De zogenaamde incidentele middelen Jeugd 2022 en 2023 zijn bij behandeling van de meicirculaire 2023 door de gemeenteraad bestemd ten behoeve van het intensiveringsprogramma Kiezen voor Kansen 2023-2028, waarin de lokale onderdelen van de Hervormingsagenda zijn opgenomen. Voor de incidentele middelen Jeugd 2024 en 2025 is een bestemmingsreserve "(boven) regionale taken hervormingsagenda jeugd en taken Rijk" aangelegd. Voor de uitputting van deze bestemmingsreserve dient een plan te worden opgesteld. Voorliggend voorstel omvat het plan voor de gemeente Roermond ten aanzien van tijdelijke aanvullende lokale acties in het kader van de Hervormingsagenda jeugd.

(boven)Regionaal
Vanuit de hervormingsagenda dient geïnvesteerd te worden in de aansluiting van lokale en regionale ketens. Het ministerie van VWS weegt welke huidige jeugdhulpregio's kunnen blijven of samengaan en legt dat in wet- en regelgeving vast. Door de staatssecretaris is aangekondigd dat Midden Limburg Oost en Midden Limburg West, beide kleinere jeugdhulpregio's, samengevoegd gaan worden. Dit vraagt tijdelijk extra investering in de bedrijfsvoering. Deze maatregelen worden voorbereid d.m.v. een regionaal plan dat momenteel in voorbereiding is. Het regionaal plan wordt, wanneer gereed, separaat voor besluitvorming voorgelegd.

Lokaal
Roermond kent een bovengemiddelde uitdaging in het jeugddomein. Uit de laatste cijfers van het CBS over 2023 blijkt dat de regio Midden Limburg Oost en Roermond een hoger gebruik van maatwerkvoorzieningen (jeugdzorg) kent dan andere vergelijkbare regio's of steden. Het aantal vrij toegankelijke collectieve voorzieningen en focus op normaliseren is nog uit verhouding t.o.v. maatwerkvoorzieningen.
In het voorjaar van 2024 is duidelijk geworden dat een van de belangrijkste beleidsmaatregelen uit de Hervormingsagenda, te weten 'Reikwijdte van de jeugdhulpplicht', grotere implicaties heeft voor de inzet op lokaal niveau dan eerder was voorzien.
Voor de uitvoering van de (boven)regionale taken met betrekking tot de Hervormingsagenda heeft de gemeenteraad op 12 oktober bij behandeling van de 2e tussenrapportage 2023 besloten om de resterende middelen 2024 en 2025 in een nieuw te vormen bestemmingsreserve te storten met het doel "(boven)regionale taken Rijk hervormingsagenda jeugd".

Kanttekeningen en risico's

2.1 Het plan wordt bekostigd met incidentele middelen terwijl enerzijds nog niet helder is of aanpakken succesvol zijn en wanneer aanpakken succesvol zijn verduurzaming nodig is

In de Hervormingsagenda Jeugd is er door alle partijen van uitgegaan dat tijdelijke investeringen besparingen met zich meebrengen. De investeringen die incidenteel gedaan worden, hebben een onvoorwaardelijke einddatum en kunnen niet meer worden verlengd. De aard van de activiteiten (raming) is echter vatbaar voor interpretatie. Wanneer de toezichthouder dit beoordeelt als een structurele taak vormt dit een risico met als gevolg dat dit gecorrigeerd moet worden op het structureel begrotingssaldo. Doel van deze investeringen is dat deze zo succesvol zijn, dat ze een duurzaam (financieel) effect hebben. In ieder geval door inhoudelijk te normaliseren, collectiever aanbod te realiseren en jeugdigen en gezinnen vrij toegankelijk (preventief) te ondersteunen en zo minder instroom in geïndiceerde zorg te bewerkstelligen. Een risico is dat de tijdelijke investeringen niet het gewenste effect hebben en daarmee de beoogde besparingen niet worden gerealiseerd.

2.2 Onttrekking uit bestemmingsreserve "(boven) regionale taken hervormingsagenda jeugd en taken Rijk" geeft minder ruimte voor extra regionale inzet t.b.v. Hervormingsagenda

Het regionale plan Jeugd Midden Limburg Oost is nog in ontwikkeling. Indien er regionaal tijdelijke investeringen in het kader van de Hervormingsagenda nodig zijn, is de ruimte vanuit Roermond daarvoor voor komende jaren t/m 2028 beperkter. Na akkoord door de gemeenteraad op voorliggend plan en het beleidsplan armoede en schulden kan Roermond vanuit de bestemmingsreserve maximaal € 680.000,- bijdragen.

Vanuit de Hervormingsagenda worden nog extra middelen verwacht voor de af- en ombouw van open en gesloten jeugdzorg, landelijk 295 miljoen euro extra tot en met 2028. Deze middelen worden, in samenspraak met onder meer de coördinerende gemeente Eindhoven, bovenregionaal ingezet voor heel landsdeel Zuidoost.

Historisch overzicht

- Raadsbesluit beleidsplan Sociaal Domein Midden-Limburg Oost 2020 - 2028;
- Regiovisie Jeugd Midden Limburg Oost 2023-2028;
- Regio-uitvoeringsplan Midden Limburg Oost Jeugd 2025-2028;
- Meicirculaire 2023.
- Programma Kiezen voor Kansen Roermond 2023-2028 d.d. 6 juli 2023;
- Raadsbesluit 2e tussenrapportage 2023 d.d. 12 oktober 2023

Financiële gevolgen

In voorliggend plan zijn de lokale opgaven jeugd geduid en is voor het regionale deel een PM-post opgenomen. In het plan en de bijbehorende begroting zijn de concrete onderdelen en de financiële implicaties nader geduid (zie bijlage 1 voor het plan en bijlage 2 voor de begroting). Voor het totale plan is een tijdelijke investering nodig van € 5.291.000,- voor de periode 2024 t/m 2028 waarvoor grotendeels dekking wordt gevraagd vanuit de bestemmingsreserve "(boven) regionale taken hervormingsagenda jeugd en taken Rijk". Op dit moment is de stand van de bestemmingsreserve € 9.176.162 (claimnummer 50701).

Het concrete dekkingsvoorstel voor het plan 'Investeer in jeugd' dat aan uw raad wordt voorgelegd is als volgt:

	2024	2025	2026	2027	2028	TOTAAL
Dekking uit middelen armoedebeleid		€ 70.000	€ 70.000	€ 70.000	€ 70.000	**€ 280.000**
Dekking uit Bestemmings-reserve 50701	€ 134.000	€ 726.000	€1.018.000	€ 1.446.000	€ 1.687.000	**€ 5.011.000**
	€ 134.000	**€ 796.000**	**€ 1.088.000**	**€ 1.516.000**	**€ 1.757.000**	**€ 5.291.000**

Aan de raad wordt via een separaat voorstel verder voorgesteld om voor de uitvoering van uw genomen besluit op 4 juli jl. inzake actiepunt 13 uit de visie 'Opvang nieuwkomers' (zaaknummer 63259-2024) € 160.000,- uit de bestemmingsreserve te halen (voor 2024 en 2025 € 80.000 per jaar). Ook wordt aan de raad voorgesteld € 680.000,- te reserveren voor tijdelijke investering in de regionale uitvoeringsagenda MLO. Ten aanzien hiervan volgt een separaat voorstel wanneer het regionale plan gereed is

Het verloop van de stand van bestemmingsreserve is daarmee als volgt:

Huidige stand bestemmingsreserve	€ 9.176.162
Onttrekking plan "investeer in jeugd"	€ 5.011.000
Onttrekking visie "opvang nieuwkomers"	€ 160.000
Reserveren voor regionale inzet MLO	€ 680.000
Restant bestemmingsreserve	**€ 3.325.162**

Een bedrag van € 3.325.162 resteert in de bestemmingsreserve. Voorgesteld wordt om dit in te zetten voor incidentele financiering van het beleidsplan schulden en armoede dat gelijktijdig separaat aan u wordt voorgelegd en hiervoor een nieuwe bestemmingsreserve "schulden en armoede" in te stellen.

De raad wordt gevraagd de begroting te wijzigen conform onderstaande begrotingswijziging.

Begrotingswijziging					
Toelichting op de financiële gevolgen investering in jeugd					
Veranderingen in de baten en lasten					
Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028
Verhoging lasten (programma 4)	0	230.000	230.000	230.000	230.000
Verhoging lasten (programma 6)	10.000	175.000	175.000	25.000	25.000
Verhoging lasten (programma 7)	124.000	321.000	613.000	1.191.000	1.432.000
Onttrekking uit bestemmingsreserve (programma 0)	-134.000	-726.000	-1.018.000	-1.446.000	-1.687.000
Vrijval/onttrekking bestemmingsreserve ""(boven) regionale taken hervormingsagenda jeugd en taken Rijk" (Reserve 30158, Claimnummer 50701)"	-3.325.162				
Storting in nieuw te vormen bestemmingsreserve "Armoede en schulden"	3.325.162				

Wijzigingen in reserves/voorzieningen en aanvraag investeringskredieten					
Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028
Onttrekking bestemmingsreserve "(boven) regionale taken hervormingsagenda jeugd en taken Rijk" (Reserve 30158, Claimnummer 50701)"	-134.000	-726.000	-1.018.000	-1.446.000	-1.687.000
Vrijval/onttrekking bestemmingsreserve ""(boven) regionale taken hervormingsagenda jeugd en taken Rijk" (Reserve 30158, Claimnummer 50701)"	-3.325.162				
Storting in nieuw te vormen bestemmingsreserve "Armoede en schulden"	3.325.162				

Communicatie en participatie

Voor het lokale deel van het plan 'Investeer in jeugd' en de transformatieopgaven geldt dat steun en medewerking van partners op de diverse onderdelen, de beweging en richting onmisbaar is. Op meerdere 'tafels' wordt dit gesprek doorlopend gevoerd. Er is daarmee al draagvlak gecreëerd voor de lokale onderdelen. De gemeente neemt (samen met de andere gemeenten) het initiatief om het plan verder via verschillende communicatiekanalen, waaronder de nieuwsbrief Kiezen voor Kansen, toe lichten aan al haar stakeholders. Het reeds opgestelde communicatieplan Kiezen voor Kansen wordt hiertoe waar nodig verbreed.

Uitvoering en evaluatie

Ten aanzien van uitvoering en evaluatie wordt de inmiddels ingeregelde monitoringsstructuur Kiezen voor Kansen gevolgd.

Bijlagen

1. Bijlage 1_Plan Investeer in Jeugd 2024-2028 Roermond
2. Bijlage 2_Raadsbesluit Hervormingsagenda jeugd

Met vriendelijke groet,

het college van burgemeester en wethouders,

de secretaris, de burgemeester,

J. van Putten Y.F.W. Hoogtanders